

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ СЦЕНІЧНОГО МИСТЕЦТВА
КАФЕДРА МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ**

ОСНОВИ ВОКАЛЬНОГО ВИКОНАВСТВА

Програма та навчально-методичні матеріали до курсу

галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

спеціальність 026 «Сценічне мистецтво»

освітньо-професійна програма

«Акторське мистецтво драматичного театру і кіно»

перший (бакалаврський) рівень вищої освіти 3 курс

УДК 784.091(073)
О-75

Друкується за рішенням науково-методичної ради ХДАК
(протокол № 14 від 27 квітня 2026 р.)

Рецензенти:

Михайлюченко О. М. викладач кафедри музично-драматичного театру ХДАК
Набоков Р. Г., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри режисури ХДАК

Укладачі:

Стецкович О. В. викладач кафедри музично-драматичного театру ХДАК,
Верещака А. О. старший викладач кафедри естрадного та народного співу ХДАК

О-75 **Основи вокального виконавства** (3 курс) : програма та навчально-методичні матеріали до курсу для здобувачів 3 курсу першого (бакалавр.) рівня вищої освіти, зі спеціальності 026 «Сценічне мистецтво», ОП «Акторське мистецтво музично-драматичного театру» / Харків. держ. акад. культури, Ф-т сценічного мистецтва, Каф. музично-драм. театру ; уклад.: Стецкович О. В., Верещака А. О. Харків : ХДАК, 2026. 26 с.

Зміст курсу розкриває методологічні, методичні, організаційні і технологічні засади з предмету «Основи вокального виконавства», вимоги до програми курсу, методичні рекомендації до індивідуальної та самостійної роботи здобувачів, орієнтовний рекомендований репертуар та ін.

Для викладачів, бакалаврів спеціальності 026 «Сценічне мистецтво», ОП «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно», для слухачів системи підвищення кваліфікації та післядипломної освіти.

УДК 784.091(073)

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Основи вокального виконавства»

I. Опис навчальної дисципліни

Предмет: методологічні, методичні, організаційні і технологічні засади з дисципліни Основи вокального виконавства.

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна / освітньо-наукова програма, освітній рівень	Характеристик а навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: 3 сем. – 1.5 II сем. – 1.5	Галузь знань 02 Культура і мистецтво (шифр і назва)	Обов'язкова	
	Спеціальність 026 Сценічне мистецтво (шифр і назва)		
Індивідуальне науково-дослідне завдання <i>курсова робота або аналоги</i> (назва)	Освітньо-професійна програма «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно»	Рік підготовки:	
		3-й курс	
		Семестр	
		5-6-й	
		Лекції	
		-	
		Практичні	
		-	
Загальна кількість годин– 180		Семінарські	
		-	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 1 самостійної роботи здобувача – 3,3	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Індивідуальні	
		34 год.	10 год.
		Самостійна робота	
		56 год.	80 год.
		Індивідуальні завдання: год.	
Вид контролю: залік, іспит			

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання аудиторних - 34 (40%), самостійної роботи 56 (60%).

для заочної форми навчання аудиторних - 10 (13.33%), самостійної роботи 80 (86.66%).

II. Мета та завдання навчальної дисципліни

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі. Програма вивчення навчальної дисципліни «Основи вокального виконавства» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки «Акторське мистецтво драматичного театру та кіно» напряму 02 «Культура і мистецтво» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 026 «Сценічне мистецтво» та належить до обов'язкових освітніх компонентів циклу професійної і практичної підготовки. Дисципліна спрямована на досконале опанування вокальною виконавською майстерністю.

Обсяг дисципліни в кредитах ЄКТС та його розподіл у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять.

Кількість кредитів – 3.0;

Загальна кількість годин – 180;

Для ДФН:

Аудиторних – 34 год (індивідуальних — 34 год):

Самостійна робота здобувача вищої освіти – 56 год.

Статус дисципліни: обов'язкова

Мета курсу - забезпечення набуття здобувачами вищої освіти ключових фахових компетентностей з вокального виконавства у сфері театрального мистецтва, отримання практичної співацької та базової вокально-теоретичної підготовки майбутнього актора драматичного театру і кіно, а також музично-естетичне виховання висококваліфікованого фахівця в галузі сценічного мистецтва.

III. Компетентності та результати навчання

Загальні та фахові компетентності, які формує дисципліна відповідно до освітньо-професійної програми:

<p align="center">Загальні компетентності</p>	<p>ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.</p> <p>ЗК03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК04. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК05. Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p>ЗК06. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.</p> <p>ЗК07. Здатність працювати в команді.</p>
<p align="center">Фахові компетентності</p>	<p>СК01. Здатність генерувати задум та здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі сценічного мистецтва.</p> <p>СК02. Здатність до творчого сприйняття світу та його відтворення у художніх сценічних образах.</p> <p>СК03. Здатність до ефективної діяльності у колективі в процесі створення сценічного твору, керівництва роботою і / або участю у складі творчої групи в процесі його підготовки.</p>

	<p>СК04. Здатність до професійного опанування змістових (інформаційного, виразно-образного) рівнів сценічного твору.</p> <p>СК05. Здатність до публічної презентації результату своєї творчої (інтелектуальної) діяльності.</p> <p>СК06. Здатність до оперування специфічною системою виражальних засобів при створенні та виробництві сценічного твору.</p>
--	---

Програмні результати навчання (відповідно до освітньо-професійної / освітньо-наукової програми)

<p align="center">Програмні результати навчання</p>	<p>РН03. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово.</p> <p>РН04. Здійснювати пошук необхідної інформації у професійній літературі, в мережі Інтернет та інших джерелах.</p> <p>РН08. Обирати, аналізувати та інтерпретувати художній твір для показу (демонстрації), самостійно обирати критерії для його оцінки.</p> <p>РН09. Співвідносити мистецькі ідеї та твори із соціальним, культурним та історичним контекстом для глибшого їх розуміння.</p> <p>РН10. Обирати оптимальні художньо-виражальні та технічні засоби в процесі роботи над роллю при реалізації сценічного твору (проекту).</p> <p>РН16. Визначати творчі можливості та перспективи особистого розвитку, здійснювати психологічну саморегуляцію.</p> <p>РН17. Аналізувати та враховувати естетичні запити глядачів.</p>
--	---

Основні засоби діагностики успішності навчання — залік, іспит.

Оцінювання знань здійснюється за 100 бальною рейтинговою шкалою. Основним критерієм успішності вивчення здобувачем освіти навчальної дисципліни є отримання ним не менш як 60 балів зі 100 за сукупністю усіх видів робіт: складання підсумкового екзамену кожен семестр, виконання завдань для самостійної роботи.

IV. Критерії оцінювання результатів навчання:

Високий рівень знання матеріалу курсу (90–100 балів, А, відмінно): 90-100 балів: Здобувач бездоганно виконав усі твори підсумкового екзамену. Програма повністю відповідає вимогам і виконана на дуже високому художньому рівні. Здобувач має високорозвинений виконавський апарат.

Достатньо високий рівень знання матеріалу курсу (74–89 балів, С, В, добре): 74-89 балів: Здобувач виконав твори згідно програми екзамену та вільно володіє навичками вокального виконання і має розвинений вокально мовленнєвий апарат. Проте, водночас, присутні деякі огріхи в нотному тексті, недостатньо чітко подана форма виконаних творів, манера виконання недостатньо характерна для обраного стилю.

Посередній рівень знання матеріалу курсу (60–73 балів, D, E, задовільно): 60-73 балів: Здобувач виконав композиції творчого екзамену, але продемонстрував низький рівень

вокального виконання, виявив дуже слабкі навички виконання вокального твору, не відчуває стилістики композиції, виконує її формально, статичний і не проявляє артистизму. Незадовільний рівень з можливістю повторного складання (35–59 балів, FX, незадовільно): 35-59 балів: Якщо здобувач не виконав твори творчого екзамену згідно програми. Не продемонстрував вокально-виконавські навички на достатньому рівні або показав вокально-виконавські навички на досить низькому рівні.

Незадовільний рівень з обов'язковим повторним вивченням дисципліни (0–34 бали, F, незадовільно): нездатність до виконання програми.

IV. Зміст і структура дисциплін

Структура навчальної дисципліни складається з 2-х розділів, які охоплюють 8 тем, пов'язаних між собою змістовими складовими:

Розділ 5. Удосконалення вокально-виконавських навичок.

Тема 1. Введення голосового апарату до фонаційного процесу.

Тема 2. Розвиток резонансної техніки співу

Тема 3. Голосоутворення та резонатори. Природність звучання, темброве забарвлення.

Тема 4. Динаміка, сила та виразність голосу. Використання динамічних відтінків.

Розділ 6. Розвиток виразності співу студента-актора.

Тема 5. Інтонція та слуховий розвиток. Чистота інтонування, робота над мелодією.

Тема 6. Фонаційна витривалість і техніка безпечного співу. Профілактика перенапруження голосу.

Тема 7. Емоційність та художня виразність у вокалі. Передача характеру образу через голос.

Тема 8. Сценічна впевненість та робота з публікою. Подолання психологічних бар'єрів.

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі заліку в першому семестрі і іспиту в другому семестрі.

V. Структура навчальної дисципліни (для третього року підготовки)

(денна форма навчання)

Назви змістових розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усьог	у тому числі				
		л	п	лб	інд	с.р.		л	п	лб	інд	с.р
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
Розділ 5. Удосконалення вокально-виконавських навичок.												
Тема 1. Введення голосового апарату до фонаційного процесу.	12				5	7	12				2	10
Тема 2. Розвиток резонансної техніки співу.	12				5	7	12				2	10
Тема 3. Голосоутворення та резонатори.	11				4	7	11				1	10

Природність звучання, темброве забарвлення.										
Тема 4. Динаміка, сила та виразність голосу. Використання динамічних відтінків	11			4	7	11			1	10
Разом за Розділом 1	46			18	28	46			6	40
Розділ 6. Розвиток виразності співу студента-актора.										
Тема 5. Інтонія та слуховий розвиток. Чистота інтонування, робота над мелодією.	11			4	7	11			1	10
Тема 6. Фонаційна витривалість і техніка безпечного співу. Профілактика перенапруження голосу.	11			4	7	11			1	10
Тема 7. Емоційність та художня виразність у вокалі. Передача характеру образу через голос.	11			4	7	11			1	10
Тема 8. Сценічна впевненість та робота з публікою. Подолання психологічних бар'єрів.	11			4	7	11			1	10
Разом за Розділом 2	44			16	28	44			4	40
Усього годин	90			34	56	90			10	80

VI. Зміст індивідуальних занять

Основною формою навчання у класі вокалу є індивідуальні заняття, що сприяють глибокому засвоєнню теоретичних знань, розвитку практичних навичок та їх закріпленню. Важливу роль у процесі навчання відіграє регулярне виконання навчально-творчих завдань, які розвивають музично-виконавські здібності, художньо-образне мислення та артистизм. Загальна структура вокального уроку включає три основні етапи:

1. **Розспівування** – виконання вокально-технічних вправ. Цей етап має дві ключові фази:
  - Перша фаза спрямована на розігрів голосового апарату, а також вокально-слухове налаштування студента бакалаврського рівня.
  - Друга фаза передбачає вдосконалення техніки голосоутворення та голосоведення, формування необхідних вокальних якостей і оволодіння базовими навичками, які є основою професійного співу. Вправи підбираються індивідуально, з урахуванням особливостей голосу студента та його вокального розвитку.

2. **Робота над вокалізом** – виконання музичного твору для голосу без тексту. Вокалізи є важливим перехідним матеріалом між технічними вправами та художніми вокальними творами. Вони поєднують у собі як педагогічну спрямованість (розвиток конкретних вокально-технічних навичок), так і художню виразність, оскільки мають мелодійну структуру, гармонічний супровід і динамічні відтінки.
3. **Робота над художнім вокальним репертуаром**, який відповідає рівню музичного розвитку, вокальній підготовці та виконавським навичкам студента. Грамотно підібраний репертуар є ключовим чинником у формуванні співака як виконавця й артиста.

Робота над вокалізами є додатковим інструментом, що допомагає досягти необхідного рівня підготовки вокаліста, визначеного у відповідних розділах (1-2). Вони використовуються як важливий допоміжний засіб протягом усього періоду навчання.

Відповідно до професійного спрямування вокально-виконавської підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми «Акторське мистецтво драматичного театру та кіно» необхідним і обов'язковим є включення до навчального репертуару специфічного фахового блоку вокально-художніх творів, пов'язаних з музично-драматичною сферою, до якого входять: пісні (арії) з оперет, водевілів, мюзиклів, класичних та сучасних музично-драматичних вистав, вокально-поетичних композицій тощо; пісні з музики до драматичних вистав, кінофільмів, анімаційних фільмів та дитячі пісні. Вокально-педагогічний художній репертуар добирається індивідуально, з урахуванням розвитку музично-співацьких навичок кожного здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

На кожному уроці викладач формує індивідуальні завдання на наступне заняття, враховуючи рівень підготовки студента. При цьому навчальний процес має комплексний характер. Наперед спланувати індивідуальні завдання неможливо, оскільки вони залежать від актуальних творчих труднощів та потреб конкретного учня на даний момент.

Розділ 5. УДОСКОНАЛЕННЯ ВОКАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКИХ НАВИЧОК.

Тема 1. Введення голосового апарату до фонаційного процесу.

Мета: визначення музично-співацьких даних здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, типу його співацького голосу, особливостей та недоліків звучання; пояснення основних принципів роботи голосового апарату під час співу та значення дотримання професійної гігієни голосу.

Зміст та порядок проведення занять:

Перший етап роботи зі студентом передбачає знайомство, створення у класі творчої, довірливої та доброзичливої атмосфери. Важливим аспектом є визначення музичних та вокальних даних студента бакалаврського рівня: виявлення примарних звуків, найбільш комфортних голосних у центральному регістрі голосового діапазону, а також встановлення типу голосу.

На початковому етапі студент засвоює основи правильної вокальної постановки, що включає положення корпусу, голови та рота під час співу. Також важливим є ознайомлення з основними гігієнічними правилами догляду за голосовим апаратом.

Робота над вокальною технікою починається з простих вокально-педагогічних вправ, які підбираються індивідуально. Особлива увага приділяється точності атаки звуку та чистоті інтонування.

Далі відбувається розучування нескладного вокального твору, відповідно до індивідуальних даних студента.

Тема 2. Розвиток резонансної техніки співу.

Мета: поступове формування основних співацьких навичок, розвиток музичного слуху здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, роз'яснення загальних засад співацького голосоутворення, освоєння спеціальних співацьких відчуттів.

Зміст та порядок проведення занять:

Розвиток музичного слуху студента бакалаврського рівня є важливим аспектом формування правильного вокального звучання. На початковому етапі відбувається ознайомлення з основними принципами голосоутворення та поступове встановлення вокального режиму, що передбачає координацію всіх компонентів голосового апарату й засвоєння специфічних вокальних відчуттів (дихальних, вібраційних, м'язових тощо).

Студент опановує співацький тип дихання, зокрема нижньореберно-діафрагмальний (косто-абдомінальний) тип, який вважається найефективнішим для співу. Акцент робиться на пріоритеті контрольованого, усвідомленого видиху над вдихом. Виконуються дихальні вправи, що сприяють збереженню вдихальної установки та розвитку гнучкості дихальної системи.

У процесі навчання студент усвідомлює регістрову будову голосу та засвоює три види вокальної атаки (м'яка, тверда, придихова), що дозволяє ефективно координувати дихання та роботу голосових зв'язок. Індивідуально підбирається оптимальна величина імпедансу, визначається найбільш природне положення гортані під час співу.

Додатково студенти опановують техніки «прикриття» (для чоловічих голосів) та «округлення» тембру у верхній частині діапазону. Ці прийоми сприяють розширенню вокального діапазону, вирівнюванню звучання та покращенню тембрових характеристик голосу.

Продовжується розучування вокальних творів, відповідно до індивідуальних даних студента.

Тема 3. Голосоутворення та резонатори. Природність звучання, темброве забарвлення.

Мета: практичне оволодіння основними принципами формування вокального звуку, артикуляції, усвідомлення її впливу на процес фонації, а також аналіз відмінностей у функціонуванні артикуляційного апарату під час мовлення та співу.

Зміст та порядок проведення занять:

Формування вокального звучання має поєднувати чистоту музичного тону з чіткою дикцією. Студент поступово засвоює особливу, відмінну від мовлення, координацію роботи голосового апарату в процесі співу. Важливим аспектом є розвиток вокальної дикції за умови розслабленого, гнучкого артикуляційного апарату, активної роботи ротової порожнини та губ. Чіткість вимови приголосних під час фонації досягається через їх швидке й енергійне проговорювання.

Для покращення артикуляції застосовуються спеціальні вправи, підібрані відповідно до індивідуальних потреб студента. Важливу роль відіграє формування співацького слова на

основі правильної голосової подачі, а також розвиток відчуття відкритої глотки під час співу. Особлива увага приділяється активності м'якого піднебіння, губ, а також розслабленню нижньої щелепи за допомогою тренувальних технік.

Студент освоює рівність звучання голосних у співі та дотримується вокальних орфоепічних норм. Зокрема, він опановує техніку змішування голосних звуків, базуючись на їх редукції в мовленні в центральному регістрі голосового діапазону. Важливим є також розвиток навичок самостійної роботи над рухово-технічними вправами, спрямованими на зміцнення та координацію м'язів голосового апарату, включаючи дихальні й артикуляційні органи.

Продовжується розучування вокальних творів, відповідно до індивідуальних даних студента

Тема 4. Динаміка, сила та виразність голосу. Використання динамічних відтінків

Мета: формування резонансних відчуттів у співі; пояснення основних ознак функціонування головного та грудного резонаторів у співаків.

Зміст та порядок проведення занять:

Тембр – це унікальне звучання голосу, що залежить від будови голосових зв'язок і резонаторів. Для розвинення тембру співака потрібно розуміти будову і вміло користуватись такими складовими: дихання, резонатори, артикуляційний апарат, регистри голосу та оволодіти голосовими вправами.

Усвідомлення головного та грудного резонування є важливим показником правильного вокального звучання. Під час навчання студент концентрує увагу на резонаторних вібраційних відчуттях, що допомагає визначити наявність високої та низької співацьких формант у голосі.

Одним із ключових аспектів вокальної техніки є формування «високої позиції» звуку, що суб'єктивно сприймається як показник якісного звучання голосу. Для розвитку цього навичку застосовуються спеціальні вправи, зокрема спів *portomando* (із закритим ротом), а також використання сонорних приголосних [м], [н] та голосної [і], що сприяє активізації резонаторів.

Практична робота спрямована на гармонійне поєднання головного та грудного резонування у процесі фонації, а також на усвідомлення «резонансного пункту» («точки Морана») під час співу. Це сприяє формуванню яскравого, дзвінкого тембру, що має достатню проєкцію в просторі.

Розвиток близькості, польотності та насиченості вокального звуку відбувається через виховання голосу на правильній резонансній основі. Збалансоване використання резонаторів дозволяє досягти «оксамитовості» тембру, забезпечуючи водночас природність і легкість звучання.

Продовжується розучування вокальних творів, відповідно до індивідуальних даних студента.

Розділ 6. РОЗВИТОК МУЗИЧНО-СПІВАЦЬКИХ НАВИЧОК

Тема 5. Інтонація та слуховий розвиток. Чистота інтонування, робота над мелодією.

Мета: розвиток оперного голосоутворення в співі; практичне засвоєння основних вокально-технічних прийомів, які ведуть до знаходження почуття співацької опори.

Зміст та порядок проведення занять:

Усвідомлення почуття опори є одним із ключових аспектів вокальної техніки, оскільки воно забезпечує стійке, збалансоване та правильно сформоване звучання голосу. Вокальна опора передбачає єдність трьох основних компонентів: дихальної опори, опори звуку та опори мовлення, що в сукупності формують манеру співу «на опорі».

У процесі навчання студенти поступово розвивають відчуття опори, що належить до класу складних м'язово-вібраційних суб'єктивних відчуттів. Вона проявляється у вигляді:

- напруження дихальних м'язів,
- відчуття стовпа повітря, що «упирається» в піднебіння,
- опору голосових зв'язок підзв'язковому тиску,
- «упирання» звуку в передні зуби або піднебіння.

Розуміння цих механізмів сприяє ефективному використанню «вокально-тілесної схеми» (за Р. Юссоном), що допомагає співакові контролювати звукоутворення та звуковедення.

Формування почуття вокальної опори також пов'язане з утриманням вдихальної установки – розширення нижньої частини грудної клітки при спокійному положенні плечей, ключиць та верхньої частини грудної клітки. Свідомий, утриманий видих у співі сприяє кращому резонуванню та стабільності тембру голосу.

Для розвитку вокальної опори застосовуються такі прийоми:

- коротка затримка («затамування») дихання перед початком фонації,
- відчуття «напівпозику» на вдиху (сприяє розширенню глотки, підготовці верхніх резонаторів і регуляції роботи мускулатури трахеї та бронхів),
- використання твердої атаки звуку у випадках недостатньої активності дихальних м'язів,
- відчуття помірного натужування як тимчасовий прийом для зміцнення вокальної підтримки.

Здобуття навичок «опертого» звукоутворення значно покращує якість вокального виконання, сприяючи розвитку гнучкості, динамічного контролю та природного звучання голосу.

Розуміння поняття «фразування», як поділ музичного твору на логічні відрізки, що формують музичну думку. Фразування – це мистецтво логічного та виразного виконання музичної фрази, що відповідає природному диханню та змісту твору. Воно є основою музичної виразності та допомагає передати емоції, настрої і зміст композиції.

Знайомство з основними принципами фразування, такими, як: музична логіка, відповідність тексту, дихання, агагіка, засоби музичної виразності, тощо.

Тема 6. Фонаційна витривалість і техніка безпечного співу. Профілактика перенапруження голосу.

Мета: формування у здобувачів навичок фонаційної витривалості, розвиток умінь контролювати голосове навантаження та засвоєння принципів безпечного співу. Особлива увага приділяється усвідомленню фізіологічних особливостей голосового апарату, правильному диханню, опорі звуку та збереженню здоров'я голосу в умовах регулярної вокальної практики.

Зміст і порядок проведення занять:

Передбачає ознайомлення з поняттям фонаційної витривалості як здатності тривалий час співати без втрати якості звучання і шкоди для голосових зв'язок. Розглядаються основні причини перенапруження голосу, серед яких неправильна техніка дихання, надмірна

гучність, відсутність розігріву та ігнорування індивідуальних можливостей голосу. Також вивчаються ефективні методи профілактики: вокальна розминка, вправи на дихання, поступове збільшення навантаження, дотримання режиму відпочинку та гігієни голосу. Також порядок проведення занять включає кілька етапів. Перед усім викладач здійснює коротке теоретичне введення з поясненням основних понять і принципів безпечного співу. Наступним етапом є практична частина, яка охоплює дихальні вправи, вправи на розвиток опори звуку та поступове розспівування з контролем навантаження. Особлива увага приділяється самоконтролю відчуттів під час співу та вмінню вчасно зупинитися при появі дискомфорту. Завершується заняття рефлексією, аналізом виконаних вправ та рекомендаціями щодо самостійної роботи і профілактики перенапруження голосу.

Тема 7. Емоційність та художня виразність у вокалі. Передача характеру образу через голос.

Метою заняття є розвиток емоційної чутливості виконавця, формування навичок художньо виразного співу та вміння передавати характер і зміст музичного образу засобами голосу. Важливим завданням є навчити здобувачів усвідомлено використовувати вокальні засоби виразності для створення цілісного художнього виконання.

Зміст і порядок проведення занять: Ознайомлення з поняттям емоційності у вокальному мистецтві та її роллю у розкритті змісту твору. Розглядаються основні засоби художньої виразності: динаміка, тембр, артикуляція, фразування, агогіка. Особлива увага приділяється аналізу тексту та музики, визначенню характеру образу, настрою твору та засобів їх передачі. Також вивчаються прийоми емоційного занурення у твір, розвиток уяви та сценічного мислення виконавця.

На початку здійснюється теоретичне введення з поясненням основних понять і засобів виразності. Відбувається практична частина, яка передбачає виконання вокальних вправ із варіюванням емоційного забарвлення, роботу над інтонаційною виразністю та дикцією. Значна увага приділяється виконанню вокальних творів із попереднім аналізом їх змісту та характеру. У процесі роботи викладач спрямовує здобувачів на усвідомлене відтворення емоцій і створення художнього образу. Завершується заняття обговоренням, аналізом виконання та наданням рекомендацій для подальшого розвитку емоційності й виразності у співі.

Тема 8. Сценічна впевненість та робота з публікою. Подолання психологічних бар'єрів.

Мета заняття - формування сценічної впевненості виконавця, розвиток навичок ефективної взаємодії з публікою та подолання внутрішніх психологічних бар'єрів, що можуть виникати під час виступу. Важливим завданням є навчити здобувачів контролювати емоційний стан, долати хвилювання та створювати позитивний контакт із аудиторією.

Зміст і порядок проведення занять включає кілька етапів. Заняття передбачає ознайомлення з поняттям сценічної культури та її складовими: поведінка на сцені, міміка, жести, постава, візуальний контакт із глядачем. Розглядаються основні причини сценічного хвилювання та страху публічних виступів, а також ефективні методи їх подолання: дихальні техніки, психологічні налаштування, концентрація уваги, позитивне мислення. Особлива увага приділяється розвитку впевненості у власних силах, вмінню тримати увагу слухачів та передавати емоційний зміст твору.

На початку здійснюється теоретичне введення з поясненням основних принципів сценічної поведінки та психологічної підготовки до виступу. Далі проводиться практична частина, що охоплює вправи на розкріпачення, розвиток міміки та жестів, тренування зорового контакту з уявною або реальною аудиторією. Виконуються вокальні твори з акцентом на сценічну подачу та взаємодію з публікою. У процесі заняття викладач надає індивідуальні рекомендації щодо подолання хвилювання та вдосконалення сценічної впевненості. Завершується заняття рефлексією, обговоренням виступів і визначенням напрямів подальшої роботи.

VII. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДОСАМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Під час самостійної роботи здобувачі повинні закріплювати навички вокального виконавства, отримані під час індивідуальних занять, працювати над розбором, вивченням творів з подальшим виконавським удосконаленням. На самостійну підготовку здобувачам денної форми навчання відводиться щонайменше третина загальної кількості навчальних годин.

Основні принципи самостійної роботи

В залежності від конкретних навчальних цілей самостійна робота може бути різних видів: підготовча, тренувальна, контрольна.

Підготовча. До неї можна віднести першочергове засвоєння музичного матеріалу та тексту нового твору; самостійне розспівування (часткове чи повне). Така робота підвищує активність здобувача та покращує засвоєння навичок та знань на аудиторних заняттях.

Тренувальна. Допомогає засвоєнню, закріпленню та розвитку вокальних навичок. Цей вид самостійної роботи самий поширений. До нього відносяться самі різноманітні вправи на вокально-технічні та художні завдання, які засвоєні під керівництвом викладача, тобто виспівування творів та вокалізів удома.

Контрольна. Її конкретна форма – це самостійна підготовка здобувачем вправ, вокалізів та творів з його методичними поясненнями засобів подолання труднощів, що виникли в процесі роботи.

Робота над вокальною технікою сприяє розвитку голосового апарату, дикції, оволодінню основними типами дихання в співі.

Формування навичок самостійного розспіву здобувача потребує особливої уваги та індивідуального підходу. Комплекс вправ, які здобувач використовує для самостійного розспіву, повинен бути підібраний, перевірений та затверджений викладачем. В процесі самостійного розспіву повинні бути включені тільки ті вправи, які дуже твердо засвоєні здобувачем та на яких він досягнув найкращого відтворення звуку. Найраціональнішим є використання невеликої кількості вправ (трьох – п'яти). Слід підбирати їх так, щоб вони підпорядковувались для здійснення основних вокально-технічних задач: вірної атаки звуку, який дає високу позицію, рівне звучання; опору звуку та дихання, чітку дикцію.

Найважливішим фактором ефективності самостійної роботи здобувача є індивідуальний підхід викладача у процесі оволодіння навичками вокального виконавства. Самостійна робота здобувача є невід'ємною складовою індивідуальної роботи викладача в класі.

Завдання для самостійної роботи базуються на основі індивідуальної роботи викладача із здобувачем. Індивідуальна програма здобувача залежить від його індивідуальних здібностей та рівня підготовки. Комплекс вправ, які здобувач використовує для самостійного розспіву, повинен бути підібраний, перевірений та затверджений викладачем.

Головними завданнями самостійної роботи здобувача є:

- закріплення та самостійне засвоєння матеріалу, опрацьованого з викладачем у класі;
- робота з аудіо записами естрадного виконання – прослуховування, аналіз, наслідування;
- робота над розвитком професійного дихання;
- відпрацьовування технічних вправ для розвитку голосового апарату;
- ознайомлення із різними стилями, жанрами та напрямками вокальних творів;
- ознайомлення з науково-методичною та музикознавчою літературою щодо традицій, жанрових і регіональних співочих стилів, сучасних вокальних методик.

Розділ 5. ФОРМУВАННЯ СПІВАЦЬКИХ НАВИЧОК МАЙБУТНЬОГО АКТОРА

Тема 1. Введення голосового апарату до фонаційного процесу

Самостійна робота студентів: *Основні складові співацького голосового апарату.*

Мета: ознайомлення із загальними принципами роботи голосового апарату під час співу; з'ясування значення дотримання гігієнічних правил стосовно співацького голосу; розширення загального музичного кругозору майбутніх фахівців у галузі театрального мистецтва.

Завдання:

1. Ознайомитися з науковими відомостями про загальну анатоμο-фізіологічну будову голосового апарату.
2. Проаналізувати координацію роботи органів голосоутворення під час співу.
3. Напрацьовувати правильне співацьке положення голови, рота перед дзеркалом.
4. Тренувати за допомогою вправ співацьку установку корпусу тіла.
5. З'ясувати загальні гігієнічні правила поведження з голосовим апаратом, усвідомити наслідки шкідливих звичок для професійної діяльності артиста-співака.
6. Вивчити музично-літературний текст народної пісні в обробці композитора для голосу та фортепіано чи а capella і вокаліз.

Рекомендована література:

Основна: [1-3, 6-8];

Додаткова: [2, 4, 14, 15, 17, 22].

Інформаційні ресурси: [1, 5, 7, 9].

Тема 2. Розвиток резонансної техніки співу

Самостійна робота студентів: *Основні завдання постановки голосу артиста-співака.*

Мета: з'ясування основних засобів і прийомів формування співацького голосоутворення, усвідомлення їх психофізіологічної сутності; оволодіння необхідним під час співу типом роботи голосового апарату.

Завдання:

1. З'ясувати та усвідомити психофізіологічну сутність основних засобів і прийомів формування співацького звукоутворення.
2. Ознайомитися з регістровою будовою співацьких голосів.
3. Виконувати спеціальні дихальні вправи для розвитку еластичності дихальної системи і напрацювання збереження вдихальної установки («здивування», «видих зі свічкою», повільне неголосне рахування на одному видиху тощо).
4. Проаналізувати власні дихальні відчуття під час співу.
5. Напрацьовувати прийоми «округлення» та «прикриття» звуку (для чоловічих голосів) на визначених педагогом вокально-технічних вправах на центрі діапазону (спів вправ на голосні
«о» (жіночі голоси) та «у» (чоловічі голоси), прийом легкого «напівпозиху» на вдиху тощо).
6. Охарактеризувати три види атаки звуку, продемонструвати їх на вокальних вправах.
7. Вивчити музично-літературний текст двох-трьох програмних вокальних творів.
8. Прослуховувати та переглядати аудіо- та відеозаписи видатних виконавців (Інтернет, тощо), відвідувати (за наявності умов) концерти, театральні музичні вистави.

Рекомендована література:

Основна: [1-4, 6, 7];

Додаткова: [1-4, 6, 11, 12, 14, 15, 19, 21, 22];

Інформаційні ресурси: [1, 2, 5-7, 9].

Тема 3. Голосоутворення та резонатори. Природність звучання, темброве забарвлення.

Самостійна робота студентів: *Робота артикуляційного апарату під час співу.*

Мета: з'ясування основних норм роботи резонаторів в мовленні та співі; з'ясування й усвідомлення впливу резонування на співацьке звукоутворення; засвоєння основних закономірностей вокальної мови.

Завдання:

1. З'ясувати відмінності в координації голосового апарату під час мови й співу.
2. Визначити основні ознаки вокальної мови.
3. Порівняти звучання на грудному й головному резонансі.
4. Заспівати невелику фразу, змінюючи темброве забарвлення (світлий – темний звук).
5. Виконати короткий уривок у «відкритому» і «закритому» тембрі, порівняти відчуття та звучання.
6. Виконувати спеціальні тренувальні вправи (перед дзеркалом включно) на вивільнення та розвиток активності артикуляційних органів.
7. Виконувати артикуляційну гімнастику з індивідуально добрими

- прийомами для розвитку дикції в співі (скоромовки тощо).
8. Виконувати спеціальні вокально-технічні вправи, визначені педагогом, на знаходження та розвиток резонування у співі.
  9. Прослуховувати та переглядати аудіо- і відеозаписи професійних співаків-акторів і вокалістів (Інтернет тощо), відвідувати (за наявності умов) музичні та музично-драматичні вистави.

Рекомендована література:

Основна: [1-4, 6, 7];

Додаткова: [6, 9, 12, 16, 18, 22];

Інформаційні ресурси: [2-6, 8, 9].

Тема 4. Динаміка, сила та виразність голосу. Використання динамічних відтінків.

Самостійна робота студентів: *Резонансна основа спів.*

Мета: засвоєння основних ознак функціонування головного та грудного резонаторів у співаків; з'ясування й усвідомлення ролі вібраційних явищ у резонаторах для утворення правильного фонаційного процесу; опанування резонаторними відчуттями в співі.

Завдання:

1. Усвідомити роль головного й грудного резонування як індикатора правильності співацького звуку.
2. Ознайомитися з основними принципами резонансного співу.
3. Ознайомитися з науковими відомостями про співацькі форманти (високу, низьку).
4. Виконувати вокальні вправи, концентруючи увагу на «позиційній» чистоті звучання.
5. Пояснити термін «резонансний пункт» («пункт Морана»).
6. Прорекламувати літературні тексти програмних вокальних творів, направляючи звук до «резонансного пункту».
7. Виконувати вибрані вокально-технічні вправи прийомом *mormorando* для активізації резонаторних відчуттів.
8. Вивчити музично-літературний текст одного-двох програмних вокальних творів і вокаліз.
9. Прослуховувати та переглядати аудіо- і відеозаписи видатних виконавців (Інтернет тощо), відвідувати (за наявності умов) концерти професійних співаків, театральні музичні та музично-драматичні вистави.

Рекомендована література:

Основна: [3, 4, 6-8];

Додаткова: [4, 6, 9, 12, 14, 22];

Інформаційні ресурси: [2-6, 8, 9].

Розділ 6. РОЗВИТОК МУЗИЧНО-СПІВАЦЬКИХ НАВИЧОК

Тема 5. Інтонція та слуховий розвиток. Чистота інтонування, робота над мелодією

Самостійна робота студентів: *Оперте голосоутворення в співі.*

Мета: з'ясування значення почуття співацької опори для утворення правильного фонаційного процесу; усвідомлення сутності вокально-технічних прийомів, які ведуть до знаходження почуття опори, та оволодіння ними.

Завдання:

1. З'ясувати і усвідомити психофізіологічну сутність роботи м'язів-вдихачів і м'язів-видихачів; проаналізувати власні дихально-м'язові відчуття під час співу.
2. Виконувати вокально-технічні вправи, визначені педагогом, фіксуючи увагу на короткому «затамуванні» (короткій затримці) дихання перед початком фонації.
3. Виконувати вокально-технічні вправи, визначені педагогом, фіксуючи увагу на тривалому збереженні вдихальної установки (розширена нижня частина грудної клітки та спокійне положення плечей, ключиць і верхньої частини грудної клітки) і утриманому видиху під час співу.
4. Виконувати вокально-технічні вправи, визначені педагогом, фіксуючи увагу на відчутті «резонансного пункту» під час співу.
5. Дати пояснення терміну «вокально-тілесна схема» (за Р. Юссоном) та проаналізувати власні відчуття її зон під час співу.
6. Виконувати вокально-технічні вправи, визначені педагогом, фіксуючи увагу на відчутті легкого «напівпозику» на вдиху (прийом розширює глотку, готує форму верхніх резонаторів, регулює роботу гладкої мускулатури трахеї та бронхів).
7. Проаналізувати власні відчуття під час виконання визначених педагогом вокальних вправ з використанням твердої атаки звуку (на склади з початковими твердим приголосним «д», сполученням «бр» тощо).
8. Вивчити музично-літературний текст одного-двох програмних вокальних творів.
9. Прослуховувати та переглядати аудіо- та відеозаписи видатних виконавців (Інтернет тощо), відвідувати (за наявності умов) концерти професійних співаків, театральні музичні та музично-драматичні вистави.
10. Робити дихальні вправи – контрольоване дихання для підтримки довгих фраз.
11. Робота з текстом – читання віршів із правильним наголосом і паузами.
12. Вправи на легато – спів гами на "м-м-м", "ніа-ніа", "лу-лу-лу" з плавним переходом.
13. Виділення кульмінації – пошук найважливішого моменту у фразі.
14. Аналіз виконання відомих вокалістів – вивчення інтерпретацій класичних та сучасних співаків.

Рекомендована література:

Основна: [2-4, 7];

Додаткова: [5, 6, 8, 9, 11, 12, 14, 16, 22];

Інформаційні ресурси: [2-6, 8, 9].

Тема 6. Фонаційна витривалість і техніка безпечного співу. Профілактика перенапруження голосу.

Мета: формування у здобувачів навичок фонаційної витривалості, розвиток уміння контролювати голосове навантаження та засвоєння принципів безпечного співу. Особлива увага приділяється усвідомленню фізіологічних особливостей голосового апарату, правильному диханню, опорі звуку та збереженню здоров'я голосу в умовах регулярної вокальної практики.

Завдання:

1. Виконати вправи на розслаблення шиї та плечей перед співом.
2. Заспівати звукоряд на середньому регістрі без форсування, стежачи за відчуттям комфорту.
3. Ознайомитися з поняттям фонаційної витривалості та її значенням для вокаліста
4. Вивчити будову голосового апарату та основи його функціонування
5. Засвоїти принципи правильного вокального дихання та опори звуку
6. Виконувати вправи на розвиток витривалості голосу (поступове збільшення навантаження)
7. Освоїти комплекс вокальної розминки перед співом.
8. Відпрацювати техніку безпечного звукоутворення без перенапруження
9. Навчитися розпізнавати перші ознаки втоми голосу.
10. Засвоїти правила гігієни голосу (режим, зволоження, відпочинок)
11. Уникати шкідливих факторів (перенавантаження, крик, спів без розігріву)
12. Формувати навички самоконтролю під час співу.
13. Аналізувати власні відчуття та якість звучання голосу.
14. Виконувати вправи на розслаблення голосового апарату після навантаження
15. Дотримуватися рекомендацій щодо профілактики перенапруження голосу.

Рекомендована література:

Основна: [2-4, 7];

Додаткова: [5, 6, 8, 9, 11, 12, 14, 16, 22];

Інформаційні ресурси: [2-6, 8, 9].

Тема 7. Емоційність та художня виразність у вокалі. Передача характеру образу через голос

Метою заняття є розвиток емоційної чутливості виконавця, формування навичок художньо виразного співу та вміння передавати характер і зміст музичного образу засобами голосу. Важливим завданням є навчити здобувачів усвідомлено використовувати вокальні засоби виразності для створення цілісного художнього виконання.

Завдання:

1. Ознайомитися з поняттям емоційної виразності у вокальному виконанні
2. Проаналізувати текст і музичний матеріал твору, визначити його настрій і характер
3. Вивчити основні засоби художньої виразності (динаміка, тембр, фразування, артикуляція)
4. Виконувати вправи на передачу різних емоцій через голос (радість, сум, напруга тощо)
5. Розвивати навички інтонаційної та дикційної виразності
6. Формувати вміння створювати цілісний художній образ під час виконання
7. Працювати над узгодженням емоційного змісту з вокальною технікою
8. Аналізувати власне виконання та вдосконалювати емоційну подачу твору

Рекомендована література:*Основна:* [3, 4, 6-8];*Додаткова:* [4, 6, 9, 12, 14, 22];*Інформаційні ресурси:* [2-6, 8, 9].**Тема 8. Сценічна впевненість та робота з публікою. Подолання психологічних бар'єрів**

Мета заняття - формування сценічної впевненості виконавця, розвиток навичок ефективної взаємодії з публікою та подолання внутрішніх психологічних бар'єрів, що можуть виникати під час виступу. Важливим завданням є навчити здобувачів контролювати емоційний стан, долати хвилювання та створювати позитивний контакт із аудиторією.

Завдання:

1. Ознайомитися з поняттям сценічної впевненості та її значенням для виконавця
2. Визначити основні причини сценічного хвилювання та психологічних бар'єрів
3. Освоїти дихальні та психологічні техніки для зниження хвилювання
4. Розвивати навички сценічної поведінки (постава, міміка, жести, зоровий контакт)
5. Виконувати вправи на розкріпачення та подолання скутості під час виступу
6. Формувати вміння встановлювати контакт із публікою та утримувати її увагу
7. Практикувати виступи перед аудиторією (реальною або уявною)
8. Аналізувати власні виступи та працювати над підвищенням сценічної впевненості

Рекомендована література:*Основна:* [3, 4, 6-8];*Додаткова:* [4, 6, 9, 12, 14, 22];*Інформаційні ресурси:* [2-6, 8, 9].**VIII. Методи навчання**

Індивідуальні уроки, самостійна робота.

1. Закріплення матеріалу, опрацьованого під час індивідуальних занять;
2. Подальше вивчення і самостійна робота над вокальними творами;
3. Виконання творчих завдань.

IX. Методи контролю

Форма підсумкового контролю успішності навчання — залік і першому семестрі та іспит в другому семестрі.

Поточний контроль за успішністю підготовки здобувачів здійснюється викладачем безпосередньо під час кожного індивідуального заняття під час виконання здобувачем програми, що вивчається і роботи над нею. Окрім того рубіжний контроль здійснюється під час академконцертів та екзаменів (у формі відкритих виступів). Академічні концерти та екзамени обов'язково проводяться у присутності членів кафедри з наступним обговоренням ними виступів здобувачів і обґрунтування виставленої оцінки.

№ з/п	Вид контролю	Методи контролю
1.	Поточний	перевірка виконання та засвоєння індивідуальних завдань;

2.	Періодичний	перевірка винесення засвоєних вмінь на сценічних виступах чи відкритих уроках
3.	Самостійна робота	перевірка завдань самостійної роботи
4.	Підсумковий контроль	екзамен

Поточний контроль

Підсумковий контроль

Відпрацювання пропущених занять

Перезарахування результатів вивчення навчальної дисципліни

Х. Розподіл балів, які отримує здобувач вищої освіти

Сем I (поточне тестування)				підсумк . контроль	сума	Сем II (поточне тестування)				підсумк . контроль	сума
P.1				залік	100	P. 2				іспит	100
60				40		60				40	
T1	T2	T3	T4			T5	T6	T7	T8		
15	15	15	15		15	15	15	15			

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання дисципліни

«Основи вокального виконавства»; мінімальний пороговий рівень оцінки визначається за допомогою якісних критеріїв і трансформується в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Оцінка знань та виконавських навичок здобувачів з навчальної дисципліни «Основи вокального виконавства» здійснюється з урахуванням якісних критеріїв за трьома рівнями:

Репродуктивний рівень — передбачає вміння репродукувати музично-літературний текст та характер вокальної програми, яка виконується; відповідає оцінці «задовільно» або заліку.

Алгоритмічний рівень — передбачає поєднання репродуктивного рівня оволодіння матеріалом, вокально-технічну вправність та вміння розв'язувати виконавські завдання, що відповідає оцінці «добре» або заліку.

Творчий рівень — передбачає поєднання алгоритмічного рівня оволодіння вокально-педагогічним матеріалом з проявами музично-творчої індивідуальності студента, що відповідає оцінці «відмінно» або заліку.

Незадовільна оцінка або не зарахування заліку виставляється студентові при невиконанні ним програми або виконанні її на дуже низькому вокально-технічному та художньому рівнях.

Шкала орієнтовного нарахування балів за основні форми навчальної діяльності:

- відвідування заняття (1 година індивідуальних занять з викладачем) – 1 бал, (по 17 занять у I та II семестрах) – до 17 балів (за семестр).

- звіт про самостійну роботу – 1 бал; поточна перевірка – 1-1.5 бали;
- перевірка практичних завдань (виступ) – до 8 балів;
- контрольний урок – 3-10 балів; -підсумковий контроль: залік, іспит – до 40 балів;
- (до) заліку / іспиту – до 60 балів.

Всього 100 балів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

XI. Методичне забезпечення

Робоча програма та Силабус з дисципліни, Методичні рекомендації до самостійної роботи, НМК дисципліни в гул-класі, навчальні посібники, інтернет-ресурси.

XII. ПРОГРАМА ТА ОРІЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР З ДИСЦИПЛІНИ

При виборі репертуару викладачу необхідно враховувати індивідуальні здібності кожного здобувача, ступінь його підготовки, а також обдарованість.

III КУРС програма

Навчальний репертуар здобувачів **III курсу** складається з українських народних пісень, пісень в обробках, пісень з мюзиклів, к/ф, м/ф, музичних вистав, тощо, нескладних пісень в художньому та технічному відношенні. Протягом року кожен здобувач повинен вивчити не менше шести пісенних композицій. Обов'язковою є робота з концертмейстером задля відчуття гармонійного ансамблю з інструментом і для спроб створення власних обробок твору. На екзамен здобувачі мають винести такі твори:

5й семестр

- Сучасна пісня або світовий хіт;
- українська народна пісня;
- Пісня з мюзіклу/опери/фільму/мультфільму

6й семестр

- Сучасна пісня або світовий хіт;

- українська народна пісня;
- Пісня з мюзіклу/опери/фільму/мультфільму

**ОРИЄНТОВНИЙ РЕКОМЕНДОВАНИЙ РЕПЕРТУАР
для здобувачів 1-го курсу(1-й та 2-й семестр)**

1. Українська народна пісня в естрадній обробці:

- «В саду гуляла, квіти збирала»;
- «Гей, Соколи»
- «Гуман яром»
- «Летіла зозуля»
- «Верше»
- «Синя пісня»
- «Ой устану ранесенько»
- «Варенички»
- «Мав я раз дівчиноньку»
- «Казав мені батько»
- «Ой ходить сон»
- «Вербовая дощечка»,
- «Ой, я молода»,
- «Підкручу я чорнії вуса»,
- «Горіла сосна, палала»,
- «В кінці греблі шумлять верби»;
- «Вечір на дворі»;
- «Гандзя»;
- «Ти до мене не ходи»
- «Віють вітри, віють буйні»,
- «Варенички»,
- «З сиром пироги»,
- «Йорданська»,
- «Подольночка»,
- «Ой, купила півня»,
- «Ішов козак»,
- «Ой, на Івана, Ой на Купала».

2. Українська естрадна пісня:

- «Ніжна пісня» – муз. Г. Татарченка, сл. Г. Лопокіна;
- «Човен» - сл. І. Франко, муз. з реп. Гурту «Один в каное»
- «Голубка» - сл. і муз. Д. Заюшкіна
- «Мовчати» - сл. і муз. А. Кузьменко
- «Старі фотографії» - сл. і муз. А. Кузьменко
- «Журавлі» - сл. і муз. Ю. Саніна
- «Дивне кохання» – муз. і сл. Гайтани;
- «Вітрила» - з реп. MELOVIN

- «Не дощ» – муз. і сл. А. Підлужного;
- «Я люблю тільки тебе» - сл. і муз. О. Пономарьов
- «Вдома» - сл. Т. Тополя, муз. С. Сиволап, Т. Тополя
- «Духмяна ніч» – муз. П. Зіброва, сл. Ю. Рибчинського;
- «Бо в сні відлітаю» – муз. Емре, сл. О. Бригинця;
- «Сила роду» - сл. і муз. Я. Хома
- «Тобі» – муз. і сл. Тіни Кароль;
- «Лісова пісня» - сл. і муз. Х. Соловій
- «Не питай мене» – муз. І. Поклада, сл. М. Ткача;
- «Прірва» - сл. Ю. Саніна, муз. В. Бєбко
- «Місяць» – муз. і сл. Н. Могілевської;
- «Зачаровані слова» – муз. М. Мозгового, сл. В. Герасимова;
- «Я піду в далекі гори» - сл. і муз. В. Івасюк
- «Вишні» – муз. С. Сабадаша, сл. З. Бичкової;
- «Скрипка грає» – муз. І. Поклада, сл. Ю. Рибчинського;
- «Мелодія ночі» – муз. С. Сметаніна, сл. Н. Шевчук;
- «Черемшина» – муз. В. Михайлюка, сл. М. Юрійчука;

3. *Світовий хіт або джазовий стандарт:*

- «Sunny» – муз. ісл. Bobby Hebb;
- «Let My People Go» - амер. нар. піс
- «Happy talk» – Richard Rodgers;
- «Can` t Help Falling In Love»
- «Misty» – муз. ErrollLouisGarner, сл. Johnny Burke;
- «Hit The Road Jack» - сл. і муз. Percy Mayfield
- «Fly me to the moon» – муз. Bart Howard;
- «Flowers» - Miley Cyrus, Gregory Aldae Hein, Michael Pollack
- «Rain» – муз. Peter Deroze;
- «Getting to know you» – муз. Richard Rogers;
- «Embraceable you» – муз. George Gershwin;
- «L-O-V-E» - сл. і муз. Milt Gabler
- «Guess who I saw today» – муз. Murray Grand;
- «Whisper» – George Michael

4. *Пісня з мюзиклу, к/ф, м/ф, музичної вистави...*

- «Once Upon a December» - муз. Stephen Flaherty, сл. Lynn Ahrens
- «Do,Re,Mi» - муз. R. Rodgers, сл.О. Hummerstein
- «Burlesque» – муз. Ch. Midnight
- «Світ змінився» - (укр.версія) муз. А. Menken, сл.-G. Slater, пер. Д. Муращенко
- «All That Jazz» - муз. John Kander, сл. Fred Ebb
- «Memmory» – муз. A.L. Webber, сл. Т. Nunn
- «Tu vas me détruire (Ти мене знищуєш)» - муз.Riccardo Cocciantе, сл.Luc Plamondon
- «Ця далина»- муз. Lin-Manuel Miranda
- «The Phantom of the Opera»- муз. Andrew Lloyd Webber, сл. Charles Hart
- «Defying Gravity»- муз. і сл. Stephen Schwartz
- «I Dreamed a Dream»- муз. Claude-Michel Schönberg, сл. Herbert Kretzmer

- «On My Own»- муз. Claude-Michel Schönberg, сл. Herbert Kretzmer
- «Let It Go»- муз. і сл. Kristen Anderson-Lopez та Robert Lopez
- «Castle on a Cloud»- муз. Claude-Michel Schönberg, сл. Herbert Kretzmer
- «Part of Your World»- муз. A. Menken, сл. Howard Ashman
- «A Whole New World» - муз. A. Menken, сл. Tim Rice
- «Seasons of Love» – муз. Jonathan Larson
- «Gethsemane»- муз. Andrew Lloyd Webber, сл. Tim Rice
- «Money, Money, Money» - муз. і сл. Benny Andersson та Björn Ulvaeus
- «Money, Money» - муз. John Kander, сл. Fred Ebb
- «Cabaret» - муз. John Kander, сл. Fred Ebb
- «Ave Maria»- муз. A. Menken, сл. Stephen Schwartz
- «Out There» - муз. A. Menken, сл. Stephen Schwartz
- «God Help the Outcasts» - муз. A. Menken, сл. Stephen Schwartz
- «Esmeralda» - муз. A. Menken, сл. Stephen Schwartz
- «Puttin' On The Ritz» - муз. Irving Berlin

V. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Антонюк В. Постановка голосу: навч. посібник для студ. вищих муз. навч. закладів. Київ : Укр. ідея, 2000. 68 с.
2. Гринь Л. Теоретико-методичні основи вокальної підготовки майбутніх акторів : наук.-метод. посібник для студентів спеціальності «Театральне мистецтво» / [наук. ред. Г. В. Локарева]. Запоріжжя: ЗНУ, 2011. 149 с.: нот.
3. Дорошенко В. Сольний спів як засіб виховання студента-актора : навч.-метод. посіб. Харків : Колегіум, 2010. 152 с.
4. Микиша М. Практичні основи вокального мистецтва. Київ : Муз. Україна, 1971. 92 с.
5. Очеретовська Н., Цицалюк Н., Черемський К. Український словник музичних термінів: наукове видання. Харків : Атос, 2008. 178 с.
6. Прохорова Л. Українська естрадна вокальна школа : навч. посібник для студ. вищих навч. закл. культ. та мистецтв. Вінниця : Нова книга, 2006. 384 с.
7. Стахевич О. Основи вокальної педагогіки. Ч. 1. Природно-наукові теорії сольного співу : навч. посібник. Харків ; Суми : ХДАК ; Сум. ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2002. 92 с.
8. Юцевич Ю. Музика. Словник-довідник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. 352 с. Р/д: <https://archive.org/details/dovidnyk2003/page/n5/mode/1up>

Додаткова література

1. Антонюк В. Виконавські форми сольного співу: до питання виховання різнопрофільних співацьких особистостей: дослідницька праця. Київ : Укр. ідея, 1999. 24 с.
2. Гребенюк Н. До проблеми значення фізіологічного аспекту в розвитку співака // Культура України: зб. наук. пр. / Харків. держ. акад. культури. Харків, 2002. Вип. 9. С. 158–162.
3. Єрошенко О. В. Виразність вокального виконавства: художні та природничі чинники // Культура України: зб. наук. пр. / М-во культури України, Харк. держ. акад. культури; за заг. ред. В. М. Шейка. Харків : ХДАК, 2012. Вип. 36. С. 252–261.
4. Єрошенко О. В. Вокалізи як засіб розвитку професійного голосу студентів спеціалізації

- «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно» // *Культура України. Серія: Мистецтвознавство: зб. наук. пр. / Харків. держ. акад. культури; за заг. ред. В. М. Шейка. Харків: ХДАК, 2017. Вип. 56. С. 88–98.*
5. Єрошенко О. В. До питання про музичний компонент у сучасному вітчизняному драматичному театрі (на прикладі м. Харкова) // *Трансформаційні процеси в мистецькій освіті та культурі України XXI століття: Зб. матеріалів Міжн. наук-творч. конф., Одеса, Київ, Варшава, 25-26 квітня 2017 р. Київ : НАКККіМ, 2017. С. 62-65. URL: https://nakkkim.edu.ua/images/vidannya/Konferencii/2017_transformaciyni_procesy_v_mysteckiy_osviti_ta_kulturi_ukrayiny_XXI_stolittya.pdf*
  6. Єрошенко О. В. Емоційні чинники у вокальному виконавстві (до проблематики психології співу) // *Вісн. Харк. держ. акад. дизайну і мистец.: [зб. наук. пр.] / Харк. держ. акад. дизайну і мистец. Харків, 2009. № 10. С. 27-34.*
  7. Єрошенко О. В. Жанрові видозміни музичної вистави сучасного українського театру // *Мистецька освіта України XXI століття: євроінтеграційний вектор: Зб. матеріалів П'ятої Міжн. наук. творч. конф., Одеса, Київ, Варшава, 12-13 травня 2016 р. Київ : НАКККіМ, 2016. С. 135-138. URL: https://nakkkim.edu.ua/images/vidannya/Konferencii/Konferensiya_Mystetska_osvita_2016_compress_ed.pdf*
  8. Єрошенко О. В. Концертний виступ як засіб вокальної підготовки студента-актора // *Культура України. Серія: Мистецтвознавство: зб. наук. пр. / М-во культури України, Харків. держ. акад. культури; за заг. ред. В. М. Шейка. Харків: ХДАК, 2018. Вип. 61. С. 63–73.*
  9. Єрошенко О. В. Креативність як характерна компонента вокального виконавства // *Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті: зб. наук. пр. / Харк. держ. акад. дизайну і мистец. Харків, 2008. Вип. 4/6. С. 26-29.*
  10. Єрошенко О. В., Бреславець Г. М. Музично-драматичний аспект у вокальному навчанні студентів-акторів ХДАК // *Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку: матер. міжнар. наук. конф. (26-27 листоп. 2015 р.) / Харків. держ. акад. культури; відп. за вип. Н. М. Кушнарєнко. Харків: ХДАК, 2015. С. 251-254.*
  11. Єрошенко О. В. Особливості вокального навчання низьких чоловічих голосів студентів-акторів (на матеріалі українських класичних музично-драматичних творів) // *Культура України. Сер.: Мистецтвознавство: зб. наук. пр. / Харків. держ. акад. культури ; за заг. ред. В. М. Шейка. Харків: ХДАК, 2016. Вип. 54. С. 116–127.*
  12. Єрошенко О. В. Про емоційну виразність голосу співака // *Культура України: зб. наук. пр. / М-во культури та туризму України, Харків. держ. акад. культури. Харків, 2006. Вип. 17: Мистецтвознавство. Філософія. С. 216-223.*
  13. Єрошенко О. В. Творчо-організаційна складова вокальної підготовки студентів-акторів (на прикладі ХДАК) // *Культура України. Серія: Мистецтвознавство: зб. наук. пр. / Харків. держ. акад. культури; за заг. ред. В. М. Шейка. Харків: ХДАК, 2018. Вип. 59. С. 9–19.*
  14. Єрошенко О. В. Фізіологічні механізми емоцій і творчість актора-співака // *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти: зб. наук. пр. / Харк. держ ун-т мистец. Харків, 2006. Вип. 17. С. 48–59.*
  15. Єрошенко О. В. Формування співацьких навичок у студентів-акторів (на матеріалі обробок українських календарно-обрядових пісень) // *Культура України. Сер. Мистецтвознавство: зб. наук. пр. / Харків. держ. акад. культури; за заг. ред. В. М. Шейка. Харків: ХДАК, 2015. Вип. 50. С. 57–67.*

16. Застосування системи Крістін Лінклейтер у вокальній педагогіці : метод. розробка до курсу «Сольний спів» / Харк. держ. акад. культури ; уклад. В. Ф. Харитонова. Харків : ХДАК, 2006. 18 с.
17. Лисенко М. Про народну пісню і народність в музиці / [ред., передмова та примітки М. Гордійчука]. Київ : Мистецтво, 1955. 68 с. з нот.
18. Мадишева Т. П. Інтонаційно-фонетичний аспект вокального виконавства // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти: зб. наук. пр. / Харків. держ. ін-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. Харків, 2002. Вип. 9. С. 38–49.
19. Сгібнева С. С. Вокальна творчість актора драматичного театру: мистецтвознавчий та психолого-педагогічний аспекти: автореф. дис. ... канд. мистецтвознав.: 17.00.03 – музичне мистецтво / Сгібнева Сніжана Сергіївна; Харк. держ. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. Харків, 2009. 17 с.
20. Гобілевич С. Корифеї українського театру. Портрети, спогади / [ред. передмова та прим. О. Борщаговського]. Київ : Мистецтво, 1947. 116 с.
21. Щербіна І. В. Психотренінг вокаліста в музичному мистецтві // Таврійські студії. Мистецтвознавство. 2012. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tsm_2012_2_14
22. Юцевич Ю. Словник музичних термінів. Київ : Муз. Україна, 1977. 206 с.

Інформаційні ресурси

1. Музика онлайн. URL: [<http://music.i.ua>].
2. Наше. Тексти пісень з нотами. URL: [<http://nashe.com.ua/song>].
3. Ноти. Золотий фонд української естради. URL: [uaestrada.org/rizne/noty].
4. Ноти українських композиторів. URL: [<http://ukrnotes.in.ua/>].
5. Публічна нотна електронна бібліотека. URL: [<http://www.ecosvit.org/bibl>].
6. Українські народні 150 пісень. URL: [<https://mychords.net/uk/ukrayinski-narodni/>].
7. Українські пісні: Тексти та акорди пісень URL: [<https://www.pisni.org.ua/links/notes.html>].
8. Free-scores.com: World Free Sheet music (PDF, MIDI, MP3) (Безкоштовний нотний архів). URL: [http://www.free-scores.com/index_uk.php].
9. Home – Cantorion – Free sheet music, free scores (Безкоштовні ноти, прослуховування та концертні оголошення). URL: [<http://cantorion.org/>].
10. IMSLP – Petrucci Music Library (нотна вікіпедія). URL: [http://imslp.org/wiki/Main_Page].

Бібліотеки

4. Бібліотека Харківської державної академії культури.
5. Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека імені К. С. Станіславського.
6. Харківська державна наукова бібліотека імені В.Г.Короленка.

ОСНОВИ ВОКАЛЬНОГО ВИКОНАВСТВА

Програма та навчально-методичні матеріали

галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціальність 026 «Сценічне мистецтво»
освітньо-професійна програма
«Акторське мистецтво драматичного театру і кіно»
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти 3 курс

Розробники:

викладач кафедри музично-драматичного театру ХДАК
Стецькович О. В.,
старший викладач кафедри естрадного та народного співу ХДАК
Верецака А. О.

Видається в авторській редакції

Адреса видавця:
ХДАК, Україна, 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4
тел. (057)731-13-85. e-mail: nmr-academy@xdak.ukr.education